

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247021

สถิติเสรีภาพของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550:
ศึกษารณีปัญหาสิทธิปฏิเสธรักษาพยาบาลตาม
พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ชัยจาร มีเมตตา

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2553

600251954

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247021

สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550:

ศึกษากรณีปัญหาสิทธิพิเศษการรักษาพยาบาลตาม

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ชัชวาล มีเมตตา

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE RIGHTS AND FREEDOM OF THE THAIS IN ACCORDANCE WITH
THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND, B.E. 2550
(2007): A CASE STUDY OF THE PROBLEM OF THE RIGHT TO
REJECT MEDICAL TREATMENT IN ACCORDANCE WITH
THE NATIONAL HEALTH ACT B.E. 2550 (2007)

CHATCHAWAN MEMEATTA

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

2010

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ลิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550: ศึกษากรณีปัญหาสิทธิ
ปฏิเสศการรักษาพยาบาลตามพระราชบัญญัติ-
สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ชื่อผู้เขียน นายชัชวาล มีเมตตา

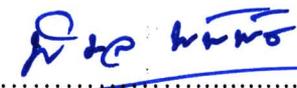
สาขาวิชา นิติศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ฤทธิชญา วัฒนรุ่ง ประธานกรรมการ

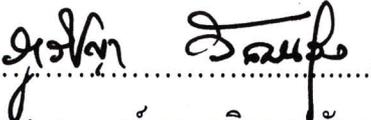
รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมา

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

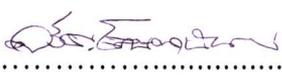

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุทธิพิช)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ฤทธิชญา วัฒนรุ่ง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์จรัญ โขษณานันท์)

.....กรรมการ
(อาจารย์กมลพล พลวัน)

ในต่างประเทศมีการออกกฎหมายรับรองแนวคิดดังกล่าว โดยออกกฎหมายให้ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะทำหนังสือแสดงเจตจำนงล่วงหน้าในการปฏิเสธการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายของชีวิต ให้ผู้ป่วยทำคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อปฏิเสธมาตรการรักษาที่ไม่ต้องการ โดยกำหนดรูปแบบของหนังสือแสดงเจตจำนงดังกล่าว คุณสมบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง ออกกฎเกณฑ์คุ้มครองผู้เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ โดยให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวอย่างมากเพราะเกี่ยวกับสิทธิการตายของมนุษย์

ส่วนประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายรับรองแนวความคิดดังกล่าวไว้เช่นกัน โดยให้บุคคลมีสิทธิทำหนังสือแสดงเจตจำนงไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อกำรตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย ในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาสิทธิการตาย และปัญหาที่จะเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ให้สิทธิบุคคลทำหนังสือแสดงเจตจำนงล่วงหน้าในการปฏิเสธการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายของชีวิตของประเทศไทยดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทย สิทธิปฏิเสธการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายซึ่งเป็นสิทธิการตายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานไม่ได้บัญญัติรับรองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่ได้รับความคุ้มครองเป็นการทั่วไปในสิทธิขั้นพื้นฐานในเรื่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 3 มาตรา คือ มาตรา 4, 26 และ 28 จึงไม่มีความชัดเจนในการบังคับใช้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เมื่อจะให้ผลบังคับใช้ต้องมาออกเป็นพระราชบัญญัติมาตรา 12 ดังกล่าว และเป็นบทบัญญัติเดียวแห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวกับสิทธิปฏิเสธการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้าย จึงขาดความชัดเจนอย่างมาก ในการบังคับใช้มีปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ เช่น รูปแบบของหนังสือแสดงเจตจำนง คุณสมบัติของผู้ทำหนังสือแสดงเจตจำนงและผู้เกี่ยวข้อง การคุ้มครองผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ดังนั้น จึงเสนอมาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิการปฏิเสธการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อันแท้จริงของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายดังกล่าวที่มุ่ง

247021

หมายให้ผู้ป่วยตายอย่างมีศักดิ์ศรี และสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายของตน
ลดปัญหาในการบังคับใช้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติมากขึ้น

ABSTRACT

Thesis Title   The Rights and Freedom of the Thais in Accordance
with the Constitution of the Kingdom of Thailand,
B.E. 2550 (2007): A Case Study of the Problem of the
Right to Reject Medical Treatment in Accordance
with the National Health Act B.E. 2550 (2007)

Student's Name   Mr. Chatchawan Memeatta

Degree Sought   Master of Laws

Academic Year   2010

Advisory Committee

1. Assoc. Prof. Dr. Phurichaya Wattanarung   Chairperson

2. Assoc. Prof. Dr. Poom Chokmoh

247021

Medical science has developed at a veritable exponential pace in recent years in terms of both treatment and medical equipment. Physicians can extend the lives of patients even if many chronically ill patients cannot be completely cured nor can they ever again live normal lives. Often such patients are in effect chained to the very medical equipment which keeps them alive. However, in such cases, it seems no one addresses patient needs. The physicians treating them have normally acted in accordance with professional duty, medical ethics, pertinent moral principles and have additionally adhered to the laws regulating medical practice. Nonetheless, often enough medical

treatment without surcease entails ceaseless patient suffering. Huge burdens are thereby placed on patients, not least the unnecessary expenses they incur in paying for ultimately useless medical treatment.

In many countries, it is commonly believed that to die in the midst of such extravagant medical treatment is to experience a death devoid of human dignity. It is often believed nowadays that as human beings patients have the right to decide how to live their lives and to exercise control over their own bodies. They have the right to die as in the unfolding of a natural event without the artificial extension of their lives by artificial and mechanical means. They should be allowed to die in peace with their dignity intact. Thus, in many countries, conceptual frameworks have been articulated in which individuals are accorded the right to decide not to receive treatments artificially preserving their lives. Individuals are accordingly given the right to reject medical treatment in the last phases of their life span.

In foreign countries, laws have been promulgated incorporating such concepts. In such cases, the law allows patients to state in writing their intention to reject medical treatment in the final phases of life, or to reject having their lives artificially maintained when it is actually meaningless to do so. The form of such letter of intent must include statements of qualifications and criteria whereby all concerned are completely protected. All of this must be executed with great care since it concerns the fundamental human right to die in a dignified fashion.

In Thailand, a law has been established incorporating the idea that

individuals should be allowed the right to write a letter of intent in which they state that medical treatment should cease as death nears and that they should be allowed to die instead of needlessly suffering. The law in question is stated in Section 12 of the National Health Act B.E. 2550 (2007).

In this thesis, the researcher investigates the right to die and the problems that may arise from enforcing the law in which individuals are given the right to write a letter of intent in advance in which medical treatment is rejected as death nears.

Nevertheless, the researcher has found that the right to reject medical treatment in the final phase of life is not expressly stipulated as a fundamental right in a specific manner in the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 (2007). However, fundamental protection is given in a general fashion in respect to questions of human dignity in three Sections, *viz.*, Sections 4, 26, and 28. These general considerations notwithstanding, there remains a fundamental ambiguity in regard to enforcement of the aforementioned law under the Thai system of constitutional law. Relevant provisions are only found in Section 12 of the National Health Act B.E. 2550 (2007) in which the right to reject medical treatment in the final phase of life is stated. In addition to the absence of constitutional clarity, there are also legal problems stemming from questions concerning the proper form of the letter of intent, the qualifications of the one who writes the letter of intent and those concerned, even apart from ensuring all concerned are protected, etc.

Therefore, the researcher would like to propose appropriate measures

as guidelines for amending the law related to the use of the right to reject medical treatment in the last phase of life in order to make it conform with the real objectives of the Constitution and the intent of the law to allow patients to die with dignity and to exercise the right to make their own decisions in respect to their own life and body. As such, the researcher is concerned with attendant problems in enforcing the law under these circumstances to the end that relevant laws would become more acceptable to all concerned in situations such as those under consideration by the researcher in this investigation.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน คือรองศาสตราจารย์ ดร. ภูริชญา วัฒนรุ่ง และรองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ ที่สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาจนปรับปรุงแก้ไขเป็นรูปเล่ม ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ รองศาสตราจารย์จรูญ โฆษณานันท์ อาจารย์กุลพล พลวัน ที่เมตตาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้แก่ผู้เขียนทั้งในอดีตถึงปัจจุบัน จนทำให้ผู้เขียนมีความรู้สามารถเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาของผู้เขียนที่สร้างผู้เขียนมาจนถึงทุกวันนี้

ขอขอบคุณอย่างยิ่งต่อ คุณอโนชา แสงดาว เจ้าหน้าที่หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ให้ความอนุเคราะห์ค้นหาข้อมูลทั้งในและต่างประเทศจนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านทุกหน่วยงานที่ให้ความกรุณาให้ข้อมูลแก่ผู้เขียน ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่คอยให้คำแนะนำในด้านการเรียน ขอขอบคุณนางสาวกอบลาภ ชัชวาลย์ นายณิต (กอบกุล) ชัชวาลย์ นางสาวเกศแก้ว โอษฐ์ยิ้มพราย ที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนตลอดมา

สุดท้ายนี้ ถ้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้พอมีประโยชน์กับผู้คนอยู่บ้าง ขอกุศลผลบุญส่งไปยังนายชินกฤต (ธีรเดช) ธนฐิติการกุล หลานชายของผู้เขียนซึ่งป่วยเนื่องจากเส้นโลหิตแตกในสมองในขณะนี้ได้หายกลับคืนสามารถใช้ชีวิตตามปกติได้ดังเดิม และผลบุญนี้ส่งไปยังนายทรัพย์ มีเมตตา นางลมัย มีเมตตา บิดาและมารดาอันเป็นที่รักของผู้เขียน และบุคคลในครอบครัวที่ถึงแก่กรรมแล้ว

ชัชวาล มีเมตตา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(11)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	10
3. สมมติฐานของการศึกษา.....	10
4. ขอบเขตของการศึกษา.....	11
5. วิธีดำเนินการศึกษา.....	11
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
7. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2 แนวความคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวกับศักดิ์ศรี	
ความเป็นมนุษย์และสิทธิที่จะตาย.....	14
1. แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.....	15
1.1 ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.....	15
1.2 แนวความคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.....	16
1.2.1 แนวคิดในสมัยกรีกและโรมัน.....	16
1.2.2 แนวคิดในสมัยกลางของอิตาลี.....	16
1.2.3 แนวคิดของเยอรมัน.....	17
1.2.4 ความเชื่อในทางศาสนาของคริสตศาสนิกชน.....	18

บทที่	หน้า
2. แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ.....	19
2.1 ความหมายของสิทธิ.....	19
2.2 พัฒนาการของสิทธิเสรีภาพ.....	23
3. แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.....	26
3.1 หลักทั่วไปของสิทธิมนุษยชน.....	27
3.1.1 สิทธิในเสรีภาพพลเมือง (Civil Liberties).....	29
3.1.2 สิทธิในเชื้อชาติ (Ethnic Rights).....	30
3.1.3 สิทธิในสังคมเศรษฐกิจ (Socio Economic Rights).....	30
3.2 ลักษณะทั่วไปของสิทธิมนุษยชน.....	31
3.3 ที่มาและพื้นฐานของความคิดของสิทธิมนุษยชน.....	32
3.3.1 คำสอนและแนวความคิดในศาสนาคริสต์.....	33
3.3.2 แนวความคิดในเรื่องกฎหมายธรรมชาติ และสิทธิธรรมชาติ.....	34
3.3.3 เอกสารทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ การคุ้มครองสิทธิของบุคคล.....	38
3.4 แนวความคิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย.....	46
4. แนวความคิดพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิมนุษยชน ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะตาย.....	49
4.1 ความเชื่อทางศาสนาในสิทธิที่จะตาย.....	50
4.1.1 ศาสนาพุทธ.....	50
4.1.2 ศาสนาคริสต์.....	54
4.1.3 ศาสนาอื่น.....	56

บทที่	หน้า
4.2 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิที่จะตาย.....	56
4.2.1 ตราสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.....	57
4.2.2 เกณฑ์จริยธรรมพื้นฐานของผู้ประกอบวิชาชีพ ด้านสาธารณสุขที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป.....	59
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิที่จะตาย.....	60
4.3.1 สิทธิส่วนบุคคลกับสิทธิที่จะตาย.....	60
4.3.2 สิทธิที่จะมีชีวิตกับสิทธิที่จะตาย.....	61
3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิพิเศษการรักษาพยาบาล.....	63
1. แนวความคิดทางกฎหมายของสิทธิผู้ป่วย.....	63
1.1 สิทธิผู้ป่วย (Patient's Right).....	64
1.1.1 สิทธิผู้ป่วยตามปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	64
1.1.2 สิทธิผู้ป่วยที่ประชุมสมัชชาขององค์การอนามัยโลก.....	65
1.1.3 สิทธิผู้ป่วยตามประกาศขององค์การระหว่างประเทศ.....	66
1.2 สิทธิในชีวิตและร่างกาย.....	67
1.3 สิทธิส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy).....	68
1.4 สิทธิที่จะได้รู้ (Right to Know).....	73
1.5 สิทธิในการตัดสินใจหรือกำหนดเจตจำนงของตนเอง (Right to Self Determination).....	74
2. แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการปฏิเสธการรักษาพยาบาล (Right to Refuse Treatment) ในต่างประเทศ.....	76
2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	77
2.1.1 ความหมายของหนังสือแสดงเจตจำนงล่วงหน้าในการ ปฏิเสธการรักษาพยาบาล.....	78
2.1.2 มลรัฐยูทาห์ (Utah State).....	80

บทที่	หน้า
2.1.3 รัฐบาลบัญญัติการแสดงเจตจำนงที่จะยุติการรักษาพยาบาล แห่งมลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois Living Will Act).....	83
2.1.4 รัฐบาลบัญญัติการตายอย่างมีศักดิ์ศรีแห่งมลรัฐ โอเรกอน (Oregon’s Death with Dignity Act).....	85
2.2 ประเทศอังกฤษ.....	87
2.3 ประเทศสิงคโปร์.....	89
2.4 ประเทศออสเตรเลีย.....	96
2.5 ประเทศเนเธอร์แลนด์.....	98
3. กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิปฏิเสธการรักษาพยาบาล.....	101
3.1 การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.....	101
3.1.1 การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิของบุคคล.....	102
3.1.2 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์ที่ต้องคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ.....	103
3.1.3 การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและ เสรีภาพของบุคคล.....	105
3.2 ประเทศอังกฤษ.....	87
3.2.1 ผู้ใช้สิทธิในการปฏิเสธการรักษาพยาบาล.....	110
3.2.2 ผู้เกี่ยวข้องในการทำหนังสือแสดงเจตจำนงในการ ปฏิเสธการรักษาพยาบาล.....	110
3.2.3 ผู้มีอำนาจพิจารณาว่าผู้ป่วยถึงวาระสุดท้ายหรือยุติ การทรมานจากการเจ็บป่วย.....	112
3.2.4 รูปแบบของหนังสือแสดงเจตจำนงล่วงหน้า.....	113
3.2.5 ผลกระทบ.....	115

3.3 ความรับผิดชอบของแพทย์เกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามประมวล- กฎหมายอาญากับสิทธิพิเศษการรักษาพยาบาล.....	115
3.3.1 ความรับผิดชอบในทางอาญา.....	116
3.3.2 ตัวการและผู้สนับสนุน.....	120
3.3.3 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย.....	121
3.4 ความรับผิดชอบของแพทย์เกี่ยวกับชีวิต และร่างกายตามประมวล- กฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับสิทธิพิเศษการรักษา.....	125
3.4.1 ความรับผิดชอบเพื่อละเมิด.....	126
3.4.2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด.....	127
3.4.3 หลักความยินยอมทางแพ่ง.....	128
4 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ ที่จะตายอย่างสงบและตายอย่างมีศักดิ์ศรี.....	130
1. ปัญหาสิทธิที่จะตายของบุคคลเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะต้อง ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญ.....	130
2. ปัญหาบุคคลผู้ใช้สิทธิพิเศษรับบริการสาธารณสุข.....	140
2.1 ผู้ใช้สิทธิพิเศษรับบริการสาธารณสุข.....	141
2.2 คุณสมบัติของผู้ใช้สิทธิพิเศษการรักษาพยาบาล.....	145
3. ปัญหาการตีความในสารบัญญัติ.....	148
3.1 คำว่า วาระสุดท้ายของชีวิต.....	149
3.2 คำว่า การทรมานจากการเจ็บป่วย.....	154
3.3 คำในกฎหมายที่ว่ายุติ.....	157
4. ปัญหาการได้มาซึ่งหนังสือแสดงเจตนา.....	158
4.1 ความไม่ชัดเจนแบบหนังสือแสดงเจตนา.....	159
4.2 เรื่องการรับรองความแท้จริงของหนังสือแสดงเจตนา.....	164

บทที่	หน้า
5. ปัญหาความรับผิดชอบเมื่อฝ่าฝืนแสดงเจตนาของผู้ป่วยที่ไม่ประสงค์ จะรับบริการสาธารณสุข.....	166
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	169
1. บทสรุป.....	169
2. ข้อเสนอแนะ.....	173
 ภาคผนวก	
ก กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามหนังสือ แสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียง เพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือเพื่อยุติการทรมาน จากการเจ็บป่วย พ.ศ. 2553.....	177
ข Illinois Living Will Act.....	182
ค The Oregon Death With Dignity Act.....	192
ง The Advance Medical Directive Act 1996 (Chapter 4 A).....	210
จ The Mental Capacity Act 2005 (Chapter 9).....	225
บรรณานุกรม.....	230
ประวัติผู้เขียน.....	237